

Povinná školní docházka (PŠD)

Plnění povinné školní docházky dětmi- českými občany pobývajících dlouhodobě v zahraničí je upraveno v § 38 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů (poslední novela v platnosti od 1. 5. 2015) a § 18-23 vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů. Doporučujeme všem rodičům řádně tyto dokumenty prostudovat.

Povinnost zápisu k povinné školní docházce (PŠD) souvisí s českým státním občanstvím, tedy pokud má dítě české státní občanství, zákonný zástupce má povinnost ho přihlásit k plnění PŠD v České republice, i když v ČR rodina nežije.

Povinnost zápisu nastává v závislosti na datu narození dítěte (k PŠD v nadcházejícím školním roce se zapisují děti, které do 31. 8. dovrší šesti let). O zápis lze požádat jakoukoliv základní školu (zapsanou v rejstříku škol a školských zařízení, viz odkaz dál). Pokud je dítě v ČR hlášené k trvalému pobytu (nebo má zrušený trvalý pobyt, nicméně má přidělenou tzv. úřední adresu, kde je registrováno) dle adresy je určena tzv. spádová škola, která má povinnost dítě zapsat přednostně. Jiné školy nemusí žádosti o zápis vyhovět z důvodu naplnění kapacity. Škola, do které je dítě zapsáno, se stává tzv. kmenovou školou. Této škole dokládá zákonný zástupce plnění povinné školní docházky v zahraničí předkládáním kopie vysvědčení a českého překladu, a to po celou dobu povinné školní docházky (tj. 9 let), nejdéle v intervalu dvou let (překlad nemusí být ověřený). Plní-li dítě PŠD v zahraničí formou individuální výuky, dokládá škole, ve stejném časovém intervalu jako předchozí případ, prohlášení o způsobu vzdělávání dítěte v době pobytu v zahraničí (pozor na podobnost termínů individuální výuka a individuální (někdy domácí) vzdělávání, nezaměňovat!).

Formuláře k vyplnění při zápisu jsou k dispozici u ředitele školy, případně jsou často k dispozici na webových stránkách školy. Dítě nemusí být zápisu fyzicky přítomné, nicméně zápis musí provést zákonný zástupce nebo zmocněná osoba.

Nejlépe v době zápisu se zákonný zástupce rozhoduje, zda chce, aby dítě konalo zkoušky a tím plnilo i podmínky získání stupně základního vzdělání. Existuje možnost (ne povinnost!) se s kmenovou školou dohodnout na harmonogramu zkoušení (zkouší se nejméně za období jednoho pololetí a nejdéle za období dvou školních roků). Chodí-li dítě v zahraničí do školy, předkládá před zkouškou vysvědčení za dané období ze zahraničí a koná zkoušku z českého jazyka (a od 4. ročníku ještě z českých reálií). Pokud je dítě v zahraničí vyučováno individuálně, koná zkoušky z celého vzdělávacího obsahu za dané období.

Kmenová škola po vykonání zkoušky vydává vysvědčení, kde jsou uvedeny právě ty předměty, ze kterých žák konal zkoušku.

Zkoušku v kmenové škole lze nahradit doloženými výsledky vzdělávání u poskytovatele vzdělávání v zahraničí, který v souladu se smlouvou uzavřenou s ministerstvem zajišťuje vzdělávání občanů České republiky v zahraničí za podmínek srovnatelných se vzděláváním v kmenových školách, přičemž u žáků vzdělávajících se zároveň v zahraniční škole se **osvědčení** vydané tímto poskytovatelem **spolu s dokladem o výsledcích vzdělávání v zahraniční škole** považuje za **doklad rovnocenný s vysvědčením**

vydaným kmenovou školou, s výjimkou vysvědčení vydaného za druhé pololetí devátého ročníku základního vzdělávání, které musí vydat pouze kmenová škola. Kmenová škola výsledky vzdělávání u poskytovatele přepisuje na vysvědčení, pokud o vydání vysvědčení zákonný zástupce požádá. Vzdělává-li se žák u poskytovatele vzdělávání v zahraničí, zákonní zástupci nadále předkládají kmenové škole získaná vysvědčení a zároveň osvědčení vydané poskytovatelem.

Otázky zaslané k zodpovězení:

„Dodatečný“ zápis do školy v ČR (mimo zápisový termín, v jiném ročníku než prvním)

1. Jako rodič, který žije dlouhodobě v zahraničí, jsem nevěděl, že je třeba, abych své dítě – státního občana ČR – zapsal ve věku 6 let do školy v ČR. Je možné tak učinit dodatečně? Na koho se mohu obrátit?

Je možné „dodatečně“ provést zápis do ZŠ. Je nutné kontaktovat základní školu podle vlastního výběru (pokud existuje pro dítě spádová škola v důsledku toho, že má dítě v ČR trvalé bydliště, pak je jednodušší kontaktovat tuto školu, protože má povinnost přednostně přijmout děti ze spádové oblasti) a požádat o zápis. Dítě nemusí být fyzicky přítomné, ale je nutné, aby zápis provedl zákonný zástupce nebo zmocněná osoba. Dokumenty jsou k vyžádání u ředitele školy, nebo ke stažení z webu školy. Škole musí být doloženo dosavadní vzdělávání dítěte v zahraničí (získaná vysvědčení, případně podobný dokument, který dokládá vzdělávání za konkrétní školní období, s překladem do češtiny). Nadále je nutné dokládat kmenové škole plnění povinné školní docházky v intervalu 1 pololetí až 2 školní roky.

2. Nemohu své dítě zapsat v době regulérních zápisů do 1. třídy (často již v lednu téhož kalendářního roku). Mohu tak učinit později? Jak v této situaci postupovat?

Školský zákon jasně stanovuje povinnost zápisu v době od 15. 1. do 15. 2. kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku (viz § 36 odst. 4). Konkrétní den pro zápis vyhláší ředitel školy, většinou již v září je termín příštího zápisu znám. Výjimky jsou možné, ale měly by být omezeny na minimum, protože zápis má souvislost s financováním škol a dalšími úředními postupy. Objektivní příčiny neschopnosti dostavit se k zápisu je nutno řešit individuálně s ředitelem konkrétní školy.

3. Hrozí mi, jako rodiči, který své dítě – státního občana ČR – (včas) nezapsal do kmenové školy v ČR, právní postih?

Ano, zanedbáváním péče o povinnou školní docházku se zákonný zástupce dopouští přestupku podle § 31 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, případně může být souzen za spáchání trestného činu ohrožení mravní výchovy mládeže podle § 217 trestního zákona.

K rozdílovým zkouškám tento termín již není platný, hovoří se pouze o zkouškách (podobně „vyrovňovací“ zkouška není platný termín, viz dále)

4. Co se stane, pokud dítě nesloží vyrovnávací zkoušku? Kolik může mít pokusů?

Při nesplnění podmínek zkoušky vzniká možnost opravné zkoušky (viz § 20 a 23 vyhlášky, obecně §53 školského zákona)

5. Co se stane, když dítě, občan ČR, složí rozdílovou zkoušku ve své kmenové škole za např. první tři ročníky ZŠ, pak dlouho nic, a pak ji chce opět skládat na 2. stupni, třeba v 8. třídě?

Žák zkouškami prokazuje splnění nároků daných ročníků a tedy postup k získání základního vzdělání. Zákon umožňuje konání zkoušek za období až 2 školních roků, tedy za celou dobu PŠD je možné se ke zkouškám dostavit „pouze“ 5x. Neplní-li žák tento model, teoreticky by neměl mít nárok na vydání vysvědčení na konci 9. ročníku, protože nesplnil podmínky průběhu základního vzdělání. Zákon nicméně tuto situaci nijak nešetřuje. Pro dosažení základního vzdělání by tedy mělo být rozhodující, zda žák splňuje výstupy RVP ZV dané pro 2. stupeň ZŠ.

Ukončení povinné školní docházky v ČR

6. Jak postupovat v 9. ročníku aby žák, občan ČR žijící v zahraničí, dostal vysvědčení o ukončení povinné školní docházky? Co pro to musí rodič během celých devíti let udělat?

Žák by měl průběžně absolvovat zkoušení v kmenové škole (nebo se vzdělávat u poskytovatele). Zároveň by měl zákonný zástupce doložit (průběžně dokládat) způsob vzdělávání v zahraničí, a pokud se žák vzdělává ve škole, pak i hodnocení za konkrétní vzdělávací oblasti. Pak lze žákovi po vykonání poslední zkoušky vydat vysvědčení s doložkou o splnění povinné školní docházky a stupně základního vzdělání.

7. A) Moje dítě (státní občan ČR) bylo přihlášeno na kmenové škole, ale nekonalo vyrovnávací zkoušky/ B) Moje dítě nebylo vůbec zapsáno do kmenové školy v ČR a zapíše se až v deváté třídě a v obou případech (A i B) předloží vysvědčení o absolvování devátého ročníku v zahraničí. Dostane české vysvědčení s doložkou o ukončení základního vzdělání? Za jakých podmínek?

V uvedeném případě žák nedostane vysvědčení z kmenové školy, protože samotné absolvování devátého ročníku v zahraničí nevede k vydání vysvědčení. Vysvědčení kmenová škola vydává pouze na základě vykonané zkoušky. Jiný případ je vzdělávání u poskytovatele, který má s MŠMT uzavřenou smlouvu. Pak je předložené osvědčení za druhé pololetí 9. ročníku dokladem o splnění nároků posledního ročníku a zákonný zástupce je oprávněn požádat kmenovou školu o přepis osvědčení na vysvědčení s cílem získat doklad o ukončení PŠD a získání stupně základního vzdělání.

8. Moje dítě (státní občan ČR) nebylo v průběhu základní školní docházky žákem kmenové školy v ČR, ale navštěvovalo zahraniční školu typu ČŠBH, která podepsala smlouvu s Ministerstvem školství ČR a na základě ní mému dítěti vydávala osvědčení platná v ČR. V 9. třídě chci své dítě zapsat do kmenové školy v ČR, kde doložíme plnění povinné školní docházky v zahraničí vysvědčeními ze zahraniční školy a znalost českého jazyka a českých reálií osvědčeními ze školy typu ČŠBH, včetně 9. třídy. Vydá kmenová škola mému dítěti na konci 9. třídy vysvědčení (na základě všeho předloženého) s doložkou o ukončení povinné školní docházky?

Kmenová škola nemůže vydat vysvědčení na základě předloženého osvědčení ze školy „typu ČŠBH“ (tj. škola se statutem ČŠBH nebo jiná česká škola působící v zahraničí). Výjimku tvoří případy, kdy osvědčení vydala škola, která je smluvním poskytovatelem vzdělávání v zahraničí. Získaná osvědčení jsou platná pouze s vysvědčením ze zahraniční školy. Otázkou zůstává, zda bude do budoucna možné „projít“ bez zápisu až do deváté třídy, aniž by byl rodič za nesplnění povinnosti zápisu veden k odpovědnosti. Poznámka k formulaci dotazu: škola se stává kmenovou školou až v okamžiku, kdy je do ní dítě zapsáno, tedy bez zápisu nemá dítě kmenovou školu, nemůže se do ní dostavit, protože „nikam nepatří“.

odkazy na další zdroje informací k PŠD:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/caste-dotazy-k-plneni-povinne-skolni-dochazky-a-zakladnimu>

rejstřík: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/odkazy/rejstrik-skol-a-skolskych-zarizeni>

Studium na střední škole (SŠ) v ČR

Středním vzděláváním se zabývá část čtvrtá školského zákona (§ 57 – 85), uznáváním zahraničního vzdělání se zabývá část sedmá (§ 108 a 108a) školského zákona.

9. Moje dítě je občanem ČR a chce se zde hlásit na střední školu. Základní školní docházku plnilo a ukončilo v zahraničí. A) Ta ale v zemi, kde žijeme, trvá pouze 8 let, nicméně ho tam opravňuje ke studiu na SŠ. Může se mé dítě tedy rovnou hlásit do přijímacího řízení na SŠ? B) Povinná školní docházka v zemi, kde žijeme, trvá 9 let. Mění to nějak podmínky přijímacího procesu na SŠ v ČR?

Podle § 59 odst. 1 školského zákona lze ke vzdělávání ve střední škole přijmout uchazeče, kteří splnili povinnou školní docházku nebo úspěšně ukončili základní vzdělávání před splněním povinné školní docházky, a kteří při přijímacím řízení splnili podmínky pro přijetí prokázáním vhodných schopností, vědomostí, zájmů a zdravotní způsobilosti. Zároveň o přijetí uchazeče ke vzdělávání ve střední škole rozhoduje ředitel této školy.

Uchazeč o přijetí ke střednímu vzdělávání v ČR, který plnil povinnou školní docházku v zahraniční škole, úspěšně ji ukončil a na základě § 108 odst. 1 a 3 získal rozhodnutí o uznání platnosti zahraničního vysvědčení v ČR (nostrifikaci), tj. de facto získal uznání stupně základního vzdělání, může být přijat ke střednímu vzdělávání i před splněním 9leté školní docházky podle § 36 odst. 1 školského zákona.

10. Moje dítě není občanem ČR, má ale české kořeny, dobrou znalost češtiny a ukončené základní vzdělání v zemi, kde žijeme. Za jakých podmínek se může hlásit na SŠ v ČR?

Uchazeč musí splnit podmínky § 59 (odst. 1) a následujících školského zákona a v případě, že nemá české státní občanství, může v souladu s § 20 odst. 4 školského zákona požádat o prominutí přijímací zkoušky z českého jazyka.

11. Jak se dá srovnat postavení maturantů s českou maturitou a s mezinárodní maturitou (ať již s češtinou jako cizí jazyk nebo ne)? Pokud se český občan hlásí na českou VŠ a má mezinárodní maturitu z mezinárodní školy v ČR, je ve stejném postavení jako Čech, který absolvoval mezinárodní maturitu v zahraničí? Nebo musí oba složit českou státní maturitu, aby se mohli přihlásit na českou VŠ?

Jelikož je dle § 48 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, předpokladem pro přijetí ke studiu na vysoké škole v České republice dosažení středního vzdělání s maturitní zkouškou, je v případě dosažení tohoto středního vzdělání v zahraničí jeho následné uznání příslušným orgánem. Právní úpravu uznávání zahraničního středoškolského vzdělání nalezneme v § 108 a násl. zákona č. 561/2004, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Podrobnosti nostrifikační zkoušky upravuje vyhláška č. 12/2005 Sb., o podmínkách uznání rovnocennosti a nostrifikace vysvědčení vydaných zahraničními školami.

Proto uchazeč, který získal střední vzdělání s maturitní zkouškou v zahraniční škole (ať už v zahraničí, nebo ve škole na území ČR, která není zapsána v rejstříku škol a školských zařízení) a chce být přijat na českou VŠ, musí postupovat podle § 108 odst. 1 a násl. školského zákona, tj. zažádat příslušný krajský úřad o rozhodnutí o nostrifikaci svého dokladu získaného v zahraniční škole. K tomu musí doložit:

a) originál zahraničního vysvědčení nebo jeho úředně ověřenou kopii,

b) doklad o obsahu a rozsahu vzdělávání absolvovaného v zahraniční škole,

c) doklad o skutečnosti, že škola je uznána státem, podle jehož právního řádu bylo zahraniční vysvědčení vydáno, za součást jeho vzdělávací soustavy, pokud ze zahraničního vysvědčení tato skutečnost nevyplývá.

V případě, že krajský úřad v rámci řízení o nostrifikaci zjistí, že obsah a rozsah vzdělávání absolvovaného v zahraniční škole se v porovnání se vzděláváním podle obdobného rámcového vzdělávacího programu v České republice podstatně odlišuje, žádost zamítne. V případě, že se obsah a rozsah vzdělávání v zahraniční škole odlišuje zčásti, nařídí krajský úřad usnesením nostrifikační zkoušku. Krajský úřad žádost o nostrifikaci zamítne také v případě, že žadatel nevykoná nostrifikační zkoušku úspěšně.

Žadatel, který není státním občanem České republiky, nekoná nostrifikační zkoušku z předmětu český jazyk a literatura. Žadatel, který je státním občanem ČR a předmět český jazyk a literatura nebyl součástí výuky a ukončení vzdělávání podle zahraničního vzdělávacího programu, zpravidla koná nostrifikační zkoušku z předmětu český jazyk a literatura.

Nostrifikační zkouška se zpravidla koná v českém jazyce. V jiném jazyce se nostrifikační zkouška může konat pouze v případě, že dojde k dohodě s krajským úřadem, který nostrifikační zkoušku nařídil, a že konání v jiném jazyce neohrozí účel nostrifikační zkoušky.

Bez procesu uznání rovnocennosti a nostrifikace zahraničního vysvědčení v případě středoškolského vzdělání není možné přijmout uchazeče o studium na soukromých a veřejných vysokých školách v České republice.

Dále uvádíme, že maturitní zkouška podle českých právních předpisů je zkouškou komplexní, tj. skládá se ze společné části (2 povinné zkušební předměty) a z profilové části (2 až 3 povinné zkušební předměty podle požadovaného profilu absolventa příslušného oboru vzdělání). Chce-li žák získat úplný stupeň středního vzdělání nostrifikováním zahraničního vysvědčení bez ČJL, pak musí složit buď nostrifikační zkoušku z ČJL nebo složit celou maturitní zkoušku dle platných předpisů ČR.

Maturitní zkouška a studium na VŠ v ČR

12. Za jakých podmínek, může žák – občan ČR – dokončující (nebo který již dokončil) v zahraničí střední školu (maturitou), složit v ČR maturitní zkoušku z češtiny? Viz předchozí odpověď

13. Co je třeba k přijetí na VŠ v ČR v situaci žáka – občana ČR – který studoval SŠ v zahraničí, tam ji ukončil maturitní zkouškou (nebo ji právě ukončuje) a chtěl by studovat hned na VŠ v ČR. V případě, že se jedná o delší administrativní proces, jak dlouho přibližně trvá?

Viz otázka č. 11. Musí proběhnout nostrifikační proces a uznání rovnocennosti zahraničního vysvědčení. Podrobnosti jsou upraveny vyhláškou č. 12/2005 Sb., o podmínkách uznání rovnocennosti a nostrifikace vysvědčení vydaných zahraničními školami. Jedná se o správní řízení dle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Toto správní řízení zahájeno dnem podání žádosti o uznání zahraničního vysvědčení. Krajský úřad má k vyřízení stanovenou lhůtu 30 dnů ode dne obdržení této žádosti. Pokud jde o zvláště složitý případ, může být lhůta k vyřízení žádosti dle § 71 odst.

3 písm. a) prodloužena o dalších 30 dnů. Celková lhůta k vyřízení poté činí 60 dnů ode dne obdržení žádosti krajským úřadem.

Nakonec je třeba shrnout, že následný samotný proces přijetí uchazeče na vysokou školu v České republice je dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů, v kompetenci jednotlivých vysokých škol, které přijímací řízení upravují vlastními vnitřními předpisy. Je tedy v kompetenci jednotlivých vysokých škol, jaké si stanoví podmínky pro přijetí uchazečů do studia, přičemž zákon dává možnost stanovení dalších podmínek ke studiu týkajících se určitých znalostí, schopností nebo nadání nebo prospěchu ze střední školy, popřípadě vyšší odborné školy (viz § 49 odst. 1 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách).

Zdroj: MŠMT ČR březen 2016